

Gevolgen bezuinigingen publieke omroep dwingen politiek tot scherpe keuzes

Document van de Werkgroep Andere Publieke Omroep ten behoeve van het rondetafelgesprek van de Vaste Commissie OCW in de Tweede Kamer over de toekomst van de publieke omroep op woensdag 4 juni 2014.

Samenvatting

De bezuinigingen treffen de publieke omroep in het hart. Onder het kabinet Rutte I moest er al fors worden gekort, maar ook onder Rutte II komen die kortingen hard aan, al menen “Den Haag” en “Hilversum” dat het totaal aan opgelegde bezuinigingen niet meer dan de € 127 miljoen van de eerste tranche zullen bedragen.

Een aantal bezuinigingen van Rutte II - zoals de opheffing van de levensbeschouwelijke omroepen en het op cultuur gerichte Mediafonds - gaat echter gewoon door. Ook de STER-inkomsten zullen door ontwikkelingen in het medialandschap en de advertentiemarkt teruglopen. En bovendien keert het kabinet geen prijscompensatie meer uit.

Het gaat hier om uitval van inkomsten van tientallen miljoenen en voor een groot deel komt die uitval ten laste van het programmabudget. En dan met name zullen bij de kerntaken *informatie* en *cultuur* de klappen vallen.

De werkgroep APO dringt er al jaren op aan juist die zogenoemde kerntaken voorop te stellen. Maar de publieke omroep in Hilversum denkt nog steeds in marktaandeelen en ontziet, binnen de centraal opgelegde bezuinigingen, nu juist programma's op het punt van sport en amusement. Dat kan alleen rechtgezet worden als de politiek ingrijpt door het brengen van *informatie* en *cultuur* weer tot de primaire taakstelling van de publieke omroep te maken.

1. Inleiding

De staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap meent dat de feitelijke bezuiniging op de landelijke publieke omroep beperkt blijft tot het bedrag van € 127,3 miljoen zoals dat door het kabinet Rutte I is bezuinigd op basis van het *Efficiëntieonderzoek Landelijke Publieke Omroep* van de Boston Consulting Group, BCG.

Onder het kabinet Rutte II is in het zogenaamde *Herfstakkoord* tussen het kabinet en de Tweede Kamer de oorspronkelijke bezuiniging van € 100 miljoen teruggebracht tot € 50 miljoen. Voor de begroting van de landelijke publieke omroep, aldus OCW, zou deze tweede bezuiniging nagenoeg geen gevolgen hebben.

Dit beeld is niet in overeenstemming met de feiten. Vanaf 2017 krijgt de landelijke publieke omroep niet te maken met een totale korting op zijn begroting van € 127,3 miljoen, maar - afhankelijk van o.m. de reclame-inkomsten - met een korting van tenminste € 203 miljoen, mogelijk zelfs oplopend tot € 220 miljoen per jaar.

2. Omvang van de bezuiniging op de landelijke publieke omroep

De eerste tranche van € 127,3 miljoen onder Rutte I is gebaseerd geweest op het eerder genoemde BCG-rapport dat in opdracht van de staatssecretaris van OCW is opgesteld in overleg met de publieke omroep. De in dit rapport aanbevolen maatregelen zijn sinds hun publicatie niet meer ter discussie gesteld en zullen worden uitgevoerd.

Deze eerste bezuinigingsronde is gevolgd door een tweede, die van het kabinet Rutte II. Dit keer gaat het om een bedrag dat in het *Herfstakkoord* is vastgesteld op € 57 miljoen. Het bestaat in feite uit vier elementen:

• opheffing van de levensbeschouwelijke omroepen	€ 14 miljoen
• opheffing Stimuleringsfonds voor de Media	€ 16 miljoen
• het wegvallen, na 2015, van de prijsbijstelling over 2013 en 2014	€ 24 miljoen
• aanvullende efficiencymaatregelen NPO	<u>€ 3 miljoen</u>
• totaal	E 57 miljoen
- ***De levensbeschouwelijke omroepen*** worden buiten de eigenlijke begroting van de landelijke publieke omroep om gefinancierd, maar de programma's van deze omroepen vormen een bestanddeel van de uitzendingen van de publieke omroep. De opheffing van deze omroepen treft de begroting van de publieke omroep dus rechtstreeks. De wegvallende programma's zullen immers moeten worden vervangen.
 - ***Het Stimuleringsfonds voor de Media*** is een zelfstandige instelling die apart wordt bekostigd. De meeste subsidies van het Stimuleringsfonds komen echter ten goede aan programma's die door de landelijke publieke omroep worden uitgezonden. Het verdwijnen van die subsidies komt daarmee ten laste van de middelen die voor het maken van programma's ter beschikking staan.
 - Het kabinet heeft in 2013 besloten dat over 2013 en 2014 ***geen indexering*** plaatsvindt van de rijksuitgaven. In het *Herfstakkoord* is de uit deze maatregel voortvloeiende bezuiniging op de begroting van de publieke omroep voor de jaren 2014 en 2015 gecompenseerd met een eenmalige uitkering. Deze compensatie is in de jaren na 2015 echter niet beschikbaar. Dat betekent dat er vanaf 2015 sprake is van een structurele korting op de begroting van de landelijke publieke omroep met € 24 miljoen per jaar.
 - De begroting van de landelijke publieke omroep krijgt, naast de korting op de financiering door het Rijk, verder te maken met ***een daling van de inkomsten uit reclame***. Deze daling is door BCG voor de jaren na 2016 begroot op € 19 - 36 miljoen per jaar. BCG stelt dat deze daling kan worden gecompenseerd door het introduceren van programma-onderbrekende reclame in de uitzendingen. De wetwijziging die daarvoor nodig is, werd door de Tweede Kamer kamerbreed van de hand gewezen. De door BCG begrote inkomstdaling zal dus direct in de begroting van de publieke omroep neerslaan.

Al met al zullen de reële budgetten van de publieke omroep vanaf 2017 ten minste € 203 miljoen lager liggen dan in 2013, namelijk € 760 miljoen in 2013 en € 557 miljoen in 2017, ofwel 27%.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de publieke omroep mogelijk nog een bezuiniging te wachten staat van ca. €110 miljoen als gevolg van de afschaffing van de BTW-integratieheffing en de printprijsregeling.

3. Bezuiniging onevenredig ten nadele van de kerntaken *informatie en cultuur*

In de strijd om de marktaandeelen en kijkcijfers heeft de Raad van Bestuur van de NPO besloten om de forse opgelegde bezuiniging vooral ten koste te laten gaan van de kerntaken *nieuwsvoorziening* en *cultuur* en in veel minder mate van het budget voor sport en amusement.

Als de beleidslijn van de NPO wordt gevolgd zal het budget voor informatie en cultuur in 2017 meer dan de helft van de totale bezuiniging moeten opbrengen, terwijl op sport en amusement slechts 14% wordt gekort (zie bijlage 1).

Daarnaast houdt de wetgever nog steeds vast aan een versnipperde organisatiestructuur die een efficiënte besteding van middelen in de weg staat.

Het gevolg is dat de publieke omroep zijn missie niet goed uitvoert en daarmee zijn bestaansrecht ter discussie stelt.

4. Scherpe keuzes zijn noodzaak

Om de publieke omroep duurzaam in staat te stellen vorm te geven aan zijn kerntaken, is het noodzakelijk dat de politiek ingrijpt en dat de verkeerde invulling van de kortingen door de NPO en de omroeporganisaties wordt herzien.

Veel van de huidige programmering is van zeer grote waarde en nieuwe programma-ideeën die een stimulans verdienen komen voortdurend op. Maar om dat alles voor de nabije toekomst te behouden zal de politiek echte keuzes moeten maken.

Want de publieke omroep heeft een missie die hem onderscheidt van de andere, commerciële omroeporganisaties in Nederland. Die missie behelst vooral het produceren en uitzenden van hoogwaardige programma's op het gebied van *informatie* en *cultuur*.

Het is die missie, die voor omroeporganisaties op commerciële basis niet uitvoerbaar is, en die de toekenning van publieke middelen aan de publieke omroep rechtvaardigt.

Het is nu aan de politiek om te waarborgen dat die missie ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Welke keuzes dat vereist, zal nader onder ogen gezien moeten worden op instigatie van de Tweede Kamer en met concrete voorstellen van de staatssecretaris van OCW.

5. Handreikingen uit de maatschappij

De werkgroep Andere Publieke Omroep APO heeft een concreet en gedetailleerd voorstel uitgewerkt in zijn rapport van juni 2010 dat is aangepast aan de huidige omstandigheden.

Dit ook financieel uitvoerig onderbouwde voorstel laat zien dat door scherpe keuzes te maken niet alleen de opgelegde bezuinigingen goed kunnen worden opgevangen, maar bovendien dat er in 2017 voor ieder van de genoemde twee kerntaken, *informatie* en *cultuur*, méér geld in plaats van mínder geld beschikbaar komt. (zie bijlage 3).

6. Conclusies

Vooralsnog hebben de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Raad van Bestuur van de NPO het voornemen om een bezuiniging – gesteld op € 127.3 miljoen - door te voeren zonder verdere wijziging van het programmabeleid en van de organisatiestructuur van de publieke omroep.

Volgens de APO werkgroep zullen echter de reële inkomsten van de publieke omroep veel sterker teruglopen. Tussen 2013 en 2018 zal 27% op programma- en algemene kosten moeten worden bezuinigd: een vermindering van inkomsten met minstens € 203 miljoen (zie bijlage 1), en wel van € 760 miljoen naar € 557 miljoen.

Bovendien laat de NPO op zijn beurt slechts een (relatief) bescheiden deel van de korting - 14% - neerkomen op sport en groot amusement, terwijl een onevenredig groot deel – 57% - verhaald zal worden op de financiële middelen voor juist de twee kerntaken van de NPO, t.w. *informatie* en *cultuur*.

Onze voornaamste conclusies zijn dan ook

- **dat bij voortzetting van het huidig beleid tussen nu en 2018 de kwaliteit van de informatievoorziening door de publieke omroep, met name op het gebied van de twee kerntaken, onaanvaardbaar achteruit zal gaan;**
- **dat de publieke omroep niet in staat lijkt te zijn om die dreiging zelf af te wenden of in goede banen te leiden, zodat het nu aan de politiek is om echte keuzes te maken en zo de publieke omroep ook in de komende jaren relevant te houden.**

Den Haag, 4 juni 2014

De werkgroep Andere Publieke Omroep

Antonie Dake

Ad 's-Gravesande

Nico Haasbroek

Koos Kalkman

Ivo Wildenberg

Bijlage 1

Reële interne begroting NPO 2013 - 2017 naar kostencategorieën bij voortzetting huidig beleid + uitwerking op kerntaken nieuws en cultuur

€ miljoen	2013	2013 in %	2014	2015	2016	2017	2017 in %	korting in euro's	korting neergeslagen per kosten categorie
Programmakosten nieuws en cultuur	257	34%	193	179	168	141	25%	116	57%
Programmakosten sport en amusement	225	30%	252	229	223	197	35%	28	14%
Overheadkosten	278	36%	259	245	243	219	40%	59	29%
Totaal begroting	760	100%	705	653	634	557	100%	203	100%

NB. Bovenstaande cijfers hebben betrekking op het minst ongunstige scenario en zijn gebaseerd op openbare documenten van de publieke omroepen. De mogelijke extra bezuiniging van € 110 miljoen als gevolg van de afschaffing van de BTW-integratieheffing en de printprijsregeling, zijn hier niet in verwerkt.

Bijlage 2

Geraadpleegde bronnen

- BCG 1 (Boston Consulting Group) Efficiëntieonderzoek Landelijke Publieke Omroep, 31 augustus 2011
- BCG 2 (Boston Consulting Group), Onderzoek naar mogelijkheden voor verhogen inkomsten van de Landelijke Publieke Omroep, 23 september 2013
- Brief van de minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 16 oktober 2013 inzake de prijsbijstelling
- Brief van de staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer van 6 december 2012, inzake uitwerking regeerakkoord Rutte II onderdeel Media
- Brief van de staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer van 14 november 2013 inzake Mediabegroting 2014
- Brief van de staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer van 20 december 2013 inzake de integratieheffing omroep
- Tweede Kamer, kort verslag plenaire behandeling Herfstakkoord, 17 oktober 2013
- Tweede Kamer, plenair verslag Mediabegroting 2014, 25 november 2013
- Tweede Kamer, 33 664, Wijziging van onder meer de Mediawet 2008 in verband met onder meer aanpassing van de rijksmediabijdrage, motie van het lid Jasper van Dijk inzake programma-onderbrekende reclame
- NPO, Interne stukken inzake programmaschema's en schemabegrotingen 2013 en 2014
- NOS Financieel Jaarverslag 2013

Bijlage 3

De kern van het APO-plan

De nieuwe Publieke Omroep beperkt zich tot nieuws en achtergronden en tot kunst en cultuur.

Dit nieuwe model voor de Publieke Omroep bestaat uit:

- één 24 uren tv-zender voor nieuws en achtergronden en één 24 uren tv-zender voor kunst en cultuur, en
- twee 24 uren radiozenders, net als bij televisie: één voor nieuws en achtergronden en één voor kunst en cultuur.
- Via een centrale portal wordt alle informatie op een toegankelijke manier ontsloten. De faciliteit Uitzending gemist blijft bestaan.

Reclame vervalt als bron van inkomsten.

De omroepverenigingen kunnen desgewenst optreden als productiehuis, vooral op het punt van programma's maken voor de kunst- en cultuurzenders

De Publieke Omroep krijgt een kleine centrale organisatie. De programmatische verantwoordelijkheid komt te liggen bij 2 hoofdredacteuren, een voor nieuws en een voor cultuur.

In 2017 zal voor tv- en radio-programmering op jaarbasis in totaal € 345 miljoen beschikbaar zijn, tegen € 141 miljoen bij ongewijzigd beleid.

Een uitvoerige toelichting op het APO-plan is te vinden op www.anderepubliekeomroep.nl